

СТОИЛ СТОИЛОВ СРЕЩА

chitanka.info

Пролетната буря премина, като остави след себе си ухание на цъфнал люляк. От едрите цветни кичури падаха тежки куршумени капки и се разбиваха в мокрия пясък на алеята. Градината се давеше в порой от люлякови храсти. Оставени на свобода, неподкастри с години, те се боричкаха и цветовете им се катереха високо като пенести гребени над вълните от млада зеленина.

Дребничката стара жена на верандата се загърна в дебел вълнен шал. Столът-люлка сърдито измърмори нещо. От храстите пропълзя вечерна прохлада — така опасна за неговите проядени от времето стави. Хиляди капки се откъсваха от порозовелите цветове и падаха с глух ропот по алеята. Синове и внуци добродушно се шегуваха с тази привързаност на старицата към гроздовете едри розови цветове. Но люляковото ухание ги съпровождаше през целия им живот. Ставаше част от дните на труд и обикновени човешки радости. И само най-малката внучка забелязваше, че дивото очарование на тяхната градина подчертава пастелните остатъци от красота по лицето на старицата.

Малката портичка откъм ливадите хлопна като ударена с камшик. Това беше друга приумица на жената от верандата. Вече шестдесет години задната врата се поддържаше в изправност. Неведнаж майстори сменяха старата прогнила портичка с точно нейно подобие. Оттам никой не минаваше. Само при пълнолуние нейните панти предателски изскърцваха. В такива ноци синове и внуци се измъкваха от леглата си, за да браконьерствуват. Не ще минат много години и трето поколение мъже в къси панталонки ще тръгне на тази безкрайна среднощна война с неумолимите лесничей.

Старицата не помръдна. Тя очакваше да приближат тежки спокойни крачки на силен човек, приглушени от мокрия пясък. В здрача се отвори една мъжка фигура. Непознатият уверено се прехвърли на верандата. Целуна сбръчканата ръчица на старицата и възседна по момчешки парапета.

— Знаех, че ще дойдеш! — кимна старицата.

Той щракна електрическия ключ. Извади стара окадена лула. Бавно я натъпка и драсна кибрит. По верандата се разнесе остро ухание на пресен тютюн и някаква екзотична подправка.

— Идвам от Бариерния Риф... — късо каза нощният гост.

Тя се усмихна с безкръвните си устни:

— Как не се досетих? Пак си убивал акули с копие!

Мъжът притвори за миг клепачи. Тя познаваше неговите очи с цвета на кехлибар. В спомените те я гледаха с онази хубава мъжка безпомощност на първата голяма любов.

А сега издаваха някаква странна отчужденост.

Той беше навлякъл същия груб пуловер, същите отъркани кадифени панталони и здрави обуца с дебели подметки от суров каучук. Като че ли нищо не се е променило. Но късо подстриганата коса блести с матовата сивота на стомана. Пълните устни са заключени в две дълбоки бразди и малък белег разсича дясната скула. Все пак той е още млад, едва ли е навършил тридесет години, с гладка и свежа кожа на юноша.

Преди шестдесет години те седяха на същата веранда. Той и тогава идеше от далечния риф, някъде из Пасифика, където рискуваше всичко заради няколко минути опасност и буйство сред опаловите води. В онази почти забравена вечер пак мълчаливо пушеше лулата си. Тогава беше по-млад само с две години и косите му бяха черни.

Тя знаеше всичко от последните телевизионни предавания. Кратката експедиция в периферията на слънчевата система за изпробване мощността на нов линеен кораб се беше превърнала във фантастична авантюра. По заповед на Експедиционния щаб младият инженер-изпитател замени излезлите от строя пилоти, хвана капитанския щурвал и се впусна подир онези тайнствени мега-сигнали, които предизвикваха ураган от деформации в космическото пространство. Суровият свят на дирения и риск го примамваше все по-далеч и по-далеч.

Той беше мъж. А всяка загадка и опасност неотразимо привлича мъжете. Космическата неизвестност е някаква кръстословица, чието решение ни изправя пред нови загадки и нови опасности. Застанал зад корабния щурвал, той диреше уязвими пролуки в бронята от тайни. Какво може да се сравни с радостите на едно непрекъснато търсене? Какъв по-увлекателен лов от преследването на една постоянно изплъзваща се тайна? Нима ежечасното превъзможване на абсурда не моделира по своему всички звездни скитници? Така капитанът постепенно се превръщаше в галактически пионер, който не вижда домашното огнище дори в сънищата си. Любимата изоставаше назад в един прекалено уреден и безопасен свят, който живее по свои закони. Той едва ли мислеше за стройното момиче сред ухаещата люлякова

градина. Защото около него имаше много въпроси и още повече изненади.

Огромните ускорения на линейния супер свиваха пространство и време в някаква точка. Секундите по капитанския хронометър се обръщаха в дни за момичето, което търпеливо чакаше сред бухлатите люляци. А животът искаше своето и постепенно детски гласове заглушиха бляновете.

Когато линейният супер „Одисей“ след две палубни години застана в орбитален дрейф някъде край планетарното трасе на Плутон, Земята беше направила шестдесет обиколки около Слънцето. Скоростен ракетбот понесе оцелелите от екипажа към Земята. Тогава по телевизионните екрани започнаха да показват откъси от филмовия корабен дневник.

В тези дни старицата не напущаше креслото край големия флуоресциращ екран. Безстрастното око на обектива беше запечатало страховити и невиждани зрелища. Фантастична тонална гама на звездни експлозии сменяше напрегнатите мигове на корабен аврал, когато няколко секунди и чифт мъжки ръце решават съдбата на експедицията. И навсякъде се открояваше милото до болка и безкрайно далечно лице с пресен белег на скулата. Екранът методично довършваше капитанския портрет. Всеки следващ кадър изрязваше по дълбоки бръчки около устата и обезцветяваше косъм по косъм.

Посрещането не беше тържествено. Капитаните на трансгалактически рейсове не обичаха речи, цветя и музика. Те предаваха докладите си пред Върховния Експедиционен Щаб. Приемаха нови задачи. Повъртяваха се като чумави из новия и така непознат земен свят. Сетне незабелязано изчезваха за десетилетия. Мнозина намираха гибелта си в безмилостния и загадъчен безкрай. Това не ги стряскаше. Те бяха изгнаници. Хора извън времето. Мъже без възраст. Поставени чрез своя младежки избор във всякакви човешки отношения. Космосът създаваше нова система от проблеми и морал, които бяха чужди на оранжерийната земна нравственост.

Сега един от тях седеше на верандата срещу своето минало. Дрехите му бяха изтъркани. Това беше единственото му имущество, ревниво пазено в гардероба на ракетодрума цели шестдесет години. Щабът му възложи нова задача. Автомати ремонтираха дрейфувания кораб и снабдяваха с нова информация електронните машини.

Линейните кораби не остаряват толкова бързо, както мислеха мнозина учени в миналото. Това са сложни системи с почти неограничена възможност за непрекъснато усъвършенстване. Екипажът дава вахти и поема управлението само при аврални условия. В останалите дни те чрез сън надхитряват дори корабното време. Машини заместват човека навсякъде, където всичко е наред. Но прати ли всемирът някоя от своите изненади, машините отстъпват пред човека. Защото неговата воля прави повече от студената формула или безукорната логична система. Миниатюрните кристали на запомнящите устройства събират колосален запас от сведения, но те нямат човешки разум, за да бъдат по-мъдри от своите създатели.

След като предаде своя отчет, капитанът на „Одисей“ неусетно се намери край Великия Бариерен Риф. С маска, с плавници и с обикновено копие той предизвикваше бързите като мисъл океански хищници. Това беше добър спорт и единствен начин за безболезнено превъзможване парадокса на земното му съществуване. Неусетно кръгът на неговото тръгване и завръщане се затвори. Тогава болката на двегодишната раздяла по корабния хронометър го върна в градината с люлякови храсти. Той разбираше с разума си, че неговите две години са равни на шестдесет земни. Знаеше в кои координати на безмълвното пространство се намира онази точка, от която неговото време лудо се впусна напред, за да изостане с половин век от първата любов. И това кошмарно надпреварване на часове с години изпепеляваше дори плахия опит за самоизмама.

— Забавих се — спокойно каза той. — Окъснях. Там всички човешки сметки изгарят като клечка кибрит.

Тя кимна.

— Чаках те повече, отколкото заслужават твоите звезди. Разбрах най-после, че ние с тебе сме пътници от различни влакове, които шумно се разминават, за да не се срещнат никога на една и съща гара. — В нейния глас се прокраднаха нотки на горделиво удовлетворение. — Родих много деца. Станах баба. Вече чакам правнуци. Но бях сигурна, че малката портичка ще хлопне някоя вечер.

Те говореха за онова, което ги вълнуваше, с равнодушието на лоши актьори. Чувството им отдавна беше мъртво, оставило на живите няколко дребни и ненужни вехтории. Но паметта вършеше опасно чудо. Времето се връщаше назад и с него мъртвецът възкръсваше. И

сърцата им се блъскаха като уловени птици, докато устните изговаряха бледи, мъртвородени думи. Постепенно в душата на старицата се прокрадна вражда.

Тя беше се заглеждала по едрите летни звезди в дните на първата си влюбеност. Тогава ги приемаше за свои лукави съучастнички. Защото дори неизмеримо далечните звезди трябва да служат на женската нужда от любов. Но звездите станаха нейни съпернички. Жената от верандата не можеше да разбере, че те са само обещание за риск и за открития. Не звездите бяха отнели на старицата нейната първа любов, а онова душевно свойство, което прави от всеки мъж войник, ловец или моряк. Тя беше загубила мъжа, когото бе избрала за баща на своите неродени деца. Той предпочете студената абстракция на безкрая пред топлината на нейното огнище. И сега стоеше пред нея млад, силен и невъзмутим. Победил чрез своята изневяра дори времето. Наистина, тя беше получила от живота много радост и любов. Имаше деца и внуци. Но младостта на капитана беше свидетел за първото жизнено поражение на старицата. А такова нещо никоя жена не може да прости. Оставаше ѝ само една утеха. Беше пуснала дълбоки корени в земята и във времето чрез своето потомство. Докато той си оставаше неплоден скитник през годините.

Неочаквано старата жена стигна до истината и това я накара да пламне от срам. Тя беше поискала да го задържи за себе си, само за себе си. Беше начертала своя живот като съвместно пътуване из годините. Младост. Зряла възраст. И елегичните минути на един тих залез. Тя беше получила всичко това от друг мъж. Но капитанът не беше мислил за себе си през всичките тези години. Не беше преследвал големия риск заради тръпчивата възбуда на хазарта. Не беше дирил слава. Чисто и просто беше вършил своята работа. И необятните извънземни мащаби затуляха от погледа му размерите на микроскопичното женско щастие. Двамата наистина се бяха разминали. Изглежда, че това е станало доста преди той да отлети за звездите.

Тя с примирение си спомни, че под грубия ръкав на пуловера шест квадратни диаманта са монтирани в звената на платинена верига. Върху всеки камък тънък гравьорски лъч е начертал по една буква от името на кораба. Това е знак на капитанската власт. Гривната се сваля само след смъртта на капитана, за да улови с мъртва хватка китката на

приемника му. Нейният блясък е така призрачен и мъртъв за обикновените земни хора, както и далечното блещукане на отдавна изгаснали звезди.

— Сега накъде? — въпросът прозвуча участливо.

— Пак там. Все някои са длъжни да вършат тази работа.

Капитанът се изправи. Очука лулата си в парапета и вдигна ръка за поздрав. Студените прозрачни отблясъци на гривната рязнаха очите на старата жена като бръснач. Той ловко прескочи niskия парапет и крачките му заглъхнаха по алеята.

Пред вратичката капитанът едва не блъсна високо младо момиче. Нейното лице, стройната фигура и големите очи му бяха странно познати. Той прехапа устни до болка. Сетне внимателно заобиколи стъписаната девойка — като че ли тя беше крехка стъклена играчка! — и тихо притвори вехтата портичка.

Сред уханното люляково безмълвие на верандата този остър мирис на пресен тютюн и някаква екзотична подправка беше неканен гостенин.

Публикувано в списание „Наука и техника за младежта“, брой
11/1966 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.